

VU Research Portal

The Philosophical Christianity of C.S. Lewis: Its Sources, Content and Formation

Barkman, A.J.

2009

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Barkman, A. J. (2009). *The Philosophical Christianity of C.S. Lewis: Its Sources, Content and Formation*. [PhD-Thesis – Research external, graduation internal, Vrije Universiteit Amsterdam].

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

SAMENVATTING

Het filosofische christendom van C.S. Lewis: Bronnen, inhoud en formatie

Adam Barkman
PhD Candidate
Faculty of Philosophy
Vrije Universiteit Amsterdam
Amsterdam, the Netherlands

Dit proefschrift begon voor het eerst vaste vormen aan te nemen toen het me opviel dat C.S. Lewis, een man die filosofie studeerde en doceerde aan Oxford University en die zich schaarde bij de beste filosofen van zijn tijd, zowel door zijn persoonlijkheid als door zijn werk, bijna compleet genegeerd wordt in filosofische kringen. De enkeling die wel handelt over Lewis en filosofie richt zich doorgaans alleen op zijn natuurlijke theologie en apologetiek. Het gevolg hiervan is een gebrek aan kennis van Lewis' filosofische ideeën alsmede van hoe deze zich verhouden tot Lewis' bredere Christelijk denken. In "Het filosofische christendom van C.S. Lewis" doe ik een poging om deze situatie recht te zetten, door Lewis' filosofische ontwikkeling te belichten en te laten zien hoe deze door een complexe wisselwerking met literatuur en theologie uiteindelijk leidden tot Lewis' gerijpte christelijke opvattingen.

Om dit te bereiken begin ik met de stelling dat juist Lewis filosofie zag zoals de klassieken dat deden: als levenswijze. Ik claim in hoofdstuk één, met behulp van de Franse filosoof Pierre Hadot en vele klassieke filosofen zoals Plato en Aristoteles, dat filosofie als levenswijze het volgende inhoudt: het is (1) een keuze, (2) gemaakt in een culturele context, (3) om van ganser harte een bepaalde groep mensen te volgen die (4)

een bepaalde levenswijze hebben die (5) oefening vergt, die (6) het resultaat is van een rationele overwegingen en gesprek en (7) uiteindelijk leidt tot een volledig bekeerd leven.

In hoofdstuk twee belicht ik hoe Lewis er uiteindelijk toe kwam om via zeven fasen filosofie te gaan beschouwen als een manier van leven: materialisme in de stijl van Lucretius, pseudo-Manicheïstisch dualisme, Stoïcijns materialisme, subjectief idealisme, theïsme, en christelijk neoplatonisme. Uiteraard is Lewis' geloofsweg er niet een die zich gaandeweg perfect evolueerde. Voor elk van de door Lewis' doorlopen filosofische fases zoek ik naar voorbeelden van zaken die hem in de richting van zijn uiteindelijke inzicht, dat filosofie een levenswijze is, hebben geleid – een inzicht waaraan ook de Christen Lewis vasthield. Om een voorbeeld te geven, in de fase waarin hij zich bezighield met het materialisme in de stijl van Lucretius, had Lewis een tutor, W.T. Kirkpatrick, die in Lewis een liefde voor redeneren en logische consistentie aanwakkerde; tijdens zijn pseudo-Manicheïstische fase had Lewis zijn eerste ethische ervaring; tijdens zijn Stoïcijns materialistische fase verdiepte Lewis, toentertijd student aan Oxford University, zich in de klassieke filosofen, die geloven dat filosofie een levenswijze is; tijdens zijn subjectieve en absolute ideologische fasen begon Lewis te doceren in Oxford, wat het voordeel had dat hij deel uit ging maken van een grotere gemeenschap bestaande uit gelijkgestemde mensen; tijdens zijn theïstische fase begon Lewis zijn filosofische opvattingen te concretiseren door te bidden; en tenslotte, tijdens zijn christelijke Neoplatoonse fase kwam Lewis er toe om het idee van filosofie als levenswijze volledig te accepteren.

Echter, net als Plato, Augustinus en anderen, wist ook Lewis door eigen ervaring dat het verstand zonder verlangen niet in staat is de mens van onware inzichten en filosofieën

te leiden naar de waarheid. Daarom wijdde Lewis veel van zijn tijd – en ik wijd hoofdstuk drie van mijn proefschrift hieraan - aan het onderzoeken van de essentie van een belangrijk aspect van de ziel, namelijk het “hemels verlangen”, een term waarin ik alle andere woorden die Lewis gebruikt om dit effect te beschrijven, zoals Platonische *eros*, “Romantiek”, het numineuze, *Sehnsucht* en “Blijdschap” samenvat. In aansluiting hierop besteed ik aandacht aan het natuurlijke theologische argument dat betrekking heeft op hemels verlangen: Lewis’ argument vanuit het Verlangen (*argument from Desire*).

Zoals gezegd is “hemels verlangen” een overkoepelende term voor veel verschillende verlangens die verwante objecten hebben. Mijn argument in hoofdstuk vier is er daarom op gericht aan te tonen hoe Lewis uiteindelijk tot de opvatting komt dat één object in het bijzonder, namelijk Mythe, wat een mysterieus en boven-rationeel aspect is van Gods natuur, de poëtische verbeelding binnendringt via mythische literatuur, waarvan de mythische denkbeelden vervolgens worden beoordeeld door de rede (nl. als in potentie waar dan wel niet waar) en die daarom een cruciale rol spelen bij het begrijpen van en de bekering tot het christendom. Dus, voor Lewis is de ware filosofie, het christendom, een eenheid van mythe en verstand.

Tot slot plaats ik, in een poging alles samen te binden, Lewis in zijn culturele context en verdiep ik me vervolgens in zijn culturele ideaal en zijn culturele identiteit die hieruit voortvloeit. Mijn conclusie is dat Lewis, de christelijke neoplatonist, zichzelf zag als een Oude Westerse Mens. Ik claim dat deze Mens acht elementen bezit: (1) een Oude Westerse Mens identificeert zichzelf met Westerse cultuur, wat inhoudt dat hij zich relateert aan het conglomeraat van Joods-Europees en heidens-Christelijk gedachtegoed, al is het natuurlijk zo dat het Jodendom zijn oorsprong heeft in Azië en zelfs het Europese

heidendom beïnvloed is door Egypte en het Midden-Oosten; (2) een Oude Westerse Mens is of pre-christelijk of christelijk, maar niet post-christelijk; (3) hieruit volgt dat met een Oude Westerse Mens, ondanks dat hij “oud” genoemd wordt, niet per definitie een dode Europeaan is; aangeduid is de persoon die in (1) beschreven is, ongeacht het moment waarop deze leeft; (4) een Oude Westerse Mens is er één die traditie en geschiedenis respecteert; (5) derhalve staat een Oude Westerse Mens, hoewel hij wellicht gelooft in teleologie en biologische evolutie, afwijzend tegenover de grote evolutionaire mythe van vooruitgang zoals die vorm heeft gekregen in het Hegeliaanse historicisme of het Darwinisme; (6) een van de essentiële elementen in traditie en geschiedenis die een Oude Westerse Mens onderschrijft is een hiërarchische, niet een egalitaristische opvatting over het bestaan in enige vorm (politiek, ecclesiologisch, en /of sociaal); (7) een Oude Westerse Mens, als een liefhebber van de Natuur, heeft geen overwaardering voor technologie en machinerie; en (8) toch twijfelt een Oude Westerse Man nooit aan de kracht van het verstand om objectieve waarheid te begrijpen, noch heeft hij een sceptische houding ten opzichte van objectieve ethische en esthetische waarden.

Wat ik concludeer uit deze vijf hoofdstukken is dat Lewis onmiskenbaar een filosofische christen genoemd kan worden, omdat hij, net als de klassieke filosofen die hem voorgingen, in een bepaalde culturele context (het Oxford in de twintigste eeuw) de keuze maakte om van ganser harte een bepaald gedachtegoed aan te hangen (Christelijk neoplatonisme), hetgeen oefening vergde (gebed, vorming van mythes, lezen, etc.), wat het gevolg was van een onderwerping aan het verstand, met als uiteindelijk resultaat een volledig bekeerd leven.